

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLAND, STEDEN- EN PLATTELANDSBELEID, SAMENLEVEN, INTEGRATIE EN INBURGERING, BESTUURSZAKEN, SOCIALE ECONOMIE EN ZEEVISSERIJ

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp van decreet tot wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de versterking van deontologie en integriteit in lokale en provinciale besturen

- Tweede principiële goedkeuring

Samenvatting

Dit voorontwerp van decreet wijzigt het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de versterking van deontologie en integriteit in lokale en provinciale besturen.

Het voorontwerp van decreet beoogt een versterking van de deontologische en integriteitskaders binnen de lokale en provinciale besturen. Inhoudelijk, met deontologisch en integer bestuurde gemeenten en provincies voor ogen, versterkt dit voorontwerp de deontologie en integriteit als volgt:

1. De deontologische commissie wordt versterkt en krijgt een actievere rol door een aantal kerntaken decretaal te verankeren. Het gaat daarbij om het evalueren van de deontologische code, het reflecteren over nevenfuncties van mandatarissen en het behandelen van klachten over inbreuken op een deontologische regel of een integriteitsschending.
2. De rol van de deontologische commissie wordt geherpositioneerd naar een preventieve, reflectieve en sensibiliserende rol.
3. Eenieder kan klacht indienen bij de deontologische commissie.
4. Er wordt expliciet opgenomen dat ook niet-raadsleden lid kunnen zijn van de deontologische commissie.
5. De deontologische commissie wordt ook verplicht voor de provincies.
6. Een 'ernstige deontologische inbreuk' wordt toegevoegd als bijkomende tuchtgrond.
7. De toezichthoudende overheid kan bij klachten over inbreuken op deontologische regels of integriteitsschendingen na afhandeling van de klacht de deontologische commissie formeel gelasten deze klacht te behandelen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

Beleidsveld: binnenlands bestuur en stedenbeleid

Inhoudelijk structuurelement: binnenlands bestuur, stedenbeleid

Beleidsdoelstelling:

In het regeerakkoord 2024-2029 is een bijzonder belang gehecht aan een integer lokaal bestuur, waarbij elke vorm van belangenvermenging wordt vermeden en bestreden. De Vlaamse Regering benadrukt daarin zowel de nood aan een goed functionerende deontologische commissie als aan effectieve mechanismen om belangenvermenging te voorkomen en integriteit te bevorderen.

De beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid 2024-2029 concretiseert dit voornemen. De beleidsnota formuleert de doelstelling om de integriteit en deontologie van lokale besturen te versterken via stimulerende integriteitsbevorderende initiatieven. Het doel is om de deontologische commissie te activeren. De thema-audit 'Analyse van het integriteitssysteem' van Audit Vlaanderen (2024) biedt daarvoor inspiratie. De audit signaleert dat structurele versterking van lokale integriteitsmechanismen noodzakelijk is.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Vlaamse Regering keurde het voorontwerp van decreet een eerste keer principieel goed op 3 april 2026 (VR 2026 0304 DOC 0311).

Advies Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (hierna VVSG) heeft op 18 mei 2026 advies gegeven (bijlage 3). Een weergave van het advies en de repliek daarop is terug te vinden in de memorie van toelichting bij het ontwerp onder punt C, deel a (nr. 11 tot 20).

Advies Vereniging Vlaamse Provincies

De Vereniging Vlaamse Provincies (hierna VVP) heeft op 20 mei 2026 advies gegeven (bijlage 4). Een weergave van het advies en de repliek daarop is terug te vinden in de memorie van toelichting bij het ontwerp onder punt C, deel b (nr. 21 tot 35).

Advies Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

De Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (hierna VTC) gaf op 5 mei 2026 advies nr. 2026/042 (bijlage 5). Een weergave van het advies en de repliek daarop is terug te vinden in de memorie van toelichting bij het ontwerp onder punt C, deel c (nr. 36 tot 42).

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

In uitvoering van de vermelde doelstellingen van het regeerakkoord en de beleidsnota binnenlands bestuur zet dit voorontwerp van decreet in op het versterken van de integriteit en deontologie bij lokale en provinciale besturen. De centrale doelstelling is het integriteitsbeleid bij lokale en provinciale besturen structureel versterken. Integriteit en deontologie moet een onderdeel zijn van een continu proces van bewustzijnsvorming, reflectie en weerbare besluitvorming. Het voorontwerp legt de nadruk op reflectie, preventie en bewustwording.

De deontologische commissie wordt structureel verankerd als een orgaan van reflectie en preventie, zowel binnen de gemeenten als de provincies. De deontologische commissies worden tot nu geassocieerd met het behandelen van klachten op inbreuken van de deontologische codes. Dit voorontwerp positioneert de deontologische commissies als een preventieve, ondersteunende en reflectieve instantie. Het voorontwerp legt aan de commissies een minimale taakstelling op. Die taakstelling is hoofdzakelijk ingegeven vanuit de noodzaak van preventie, sensibilisering en reflectie. In die context van preventie en reflectie krijgen de deontologische commissies volgende taken:

- het evalueren van de deontologische codes, minstens twee keer per bestuursperiode. Dit is een formele taak. Het is de bedoeling dat de deontologische commissies actief advies verlenen over het opstellen, toepassen, interpreteren en evalueren van de deontologische codes;
- reflecteren over nevenfuncties en de impact van de nevenfuncties op de uitoefening van het lokale of provinciale bestuursmandaat. Het doel is om aandachtspunten en risico's vroegtijdig te signaleren en daarover te reflecteren.

Daarnaast voorziet het voorontwerp van decreet in een aantal bepalingen ter versterking van de controle op de deontologische regels. Naast preventie van o.a. belangenvermenging en schendingen van deontologische regels en reflectie over deontologie en integriteit is er nood aan een regeling die toelaat om in te grijpen als de preventieve mechanismen onvoldoende zijn of als er sprake is van ernstige tekortkomingen door individuele mandatarissen. Het voorontwerp maakt het mogelijk dat eenieder een klacht kan indienen bij de deontologische commissie. De klacht kan betrekking hebben op de schending van deontologische regels of integriteitsschendingen. Het gaat dus zowel om het naar de letter van de regel, als de geest van de regel te handelen. Om te vermijden dat de deontologische commissie zich moet uitspreken over ongefundeerde klachten, zijn er decretale ontvankelijkheidsvereisten ingeschreven. Het blijft wel zo dat de deontologische commissies geen sancties kunnen opleggen. Zij kunnen bijvoorbeeld wel aan de raadsleden vragen om zich publiekelijk te verontschuldigen.

Ook in het kader van het algemeen bestuurlijk toezicht voorziet dit voorontwerp in een wijziging. Als de toezichthoudende overheid een klacht behandelt waar een vermeende schending van een deontologische regel of een integriteitsschending wordt aangebracht, dan kan de toezichthoudende overheid na afhandeling van de klacht de deontologische commissie gelasten de klacht te behandelen.

Het sluitstuk van de controle is de uitbreiding van de tuchtmogelijkheid ten aanzien van voorzitters van de raden en de uitvoerende mandatarissen. Een 'ernstige deontologische inbreuk' wordt als derde tuchtgrond ingeschreven. Met deze maatregel onderstrepen we het gewicht van deontologische normen voor mandatarissen, zonder tucht te verenigen tot een automatisch of veralgemeend sanctiemechanisme.

De regeling voor de gemeenten wordt doorgetrokken naar de provincies, waar de verplichting tot het inrichten van een deontologische commissie wordt opgenomen. De bestaande begeleiding door de provinciegouverneur bij een remediëringstraject naar aanleiding van een forensische audit bij een

lokaal bestuur wordt uitgebreid naar de provinciale besturen, waarbij de Vlaamse Regering de begeleiding op zich neemt en die kan delegeren.

Overeenkomstig de eerste principiële goedkeuring van 3 april 2026 is advies ingewonnen bij de VTC, de VVSG en de VVP. Het gewijzigd voorontwerp van decreet en de memorie van toelichting wordt hierbij voor een tweede principiële goedkeuring voorgelegd, met het oog op het aanvragen van het advies van de Raad van State.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELN

Voor een artikelsgewijze toelichting bij de vermelde wijzigingen wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet (zie bijlage).

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft geen financiële weerslag in de zin dat het geen meeruitgaven met zich meebrengt.

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 23 maart 2026. Het vermeldt dat het begrotingskakoord niet vereist is.

B. ESR-TOETS

Het voorontwerp van decreet heeft geen meeruitgaven tot gevolg.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft geen impact op het personeelsbestand van de Vlaamse overheid en de bijhorende personeelsbudgetten.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De voorgestelde wijzigingen leiden niet tot bijkomende inzet van het personeel dat in dienst is en noopt evenmin tot werving van extra personeel of meerkosten voor de lokale en provinciale besturen. Ze geven geen aanleiding tot een toename van de werkingsuitgaven of lopende uitgaven van de lokale en provinciale besturen, noch geven ze aanleiding tot bijkomende investeringen of schulden. Aan de ontvangstenzijde, leiden ze niet tot bijkomende financiële middelen die aan de lokale en provinciale besturen ter beschikking gesteld moeten worden om het voorontwerp van decreet na te leven.

Conclusie: het voorontwerp van decreet heeft geen negatieve weerslag.

4. VERDER TRAJECT

Het voorontwerp van decreet wordt na de tweede principiële goedkeuring voor advies voorgelegd aan de Raad van State, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen.

Na verwerking van het advies van de Raad van State zal het ontwerp van decreet geagendeerd worden voor definitieve goedkeuring.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de versterking van deontologie en integriteit in lokale en provinciale besturen en de bijhorende memorie van toelichting;
- 2° de Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij te gelasten over voornoemd ontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS

Bijlage:

1. Voorontwerp van decreet
2. Memorie van toelichting bij het voorontwerp
3. Advies van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
4. Advies van de Vereniging Vlaamse Provincies
5. Advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens